

Förord

ATT FÅ SKRIVA ETT AV de fem banden i *Det svenska jordbrukets historia* är en förmån, men också ett manande uppdrag. När uppdraget är slutfört måste det dock förbindas med den ödmjukhet som erkänner att det avslutade är det ofullständiga.

Titeln på boken anger, i överensstämmelse med titlarna för de följande banden, något karakteristiskt för perioden och är ett viktigt tema. Sambandet mellan jordbruk och samhälle är en central frågeställning, och titeln därför: ”Jordbruket och feodalismen”. Vad jag avser med feodalism framgår av min text.

Min främsta jordbrukshistoriska replipunkt i tillvaron är den agrarhistoriska gruppen på Sveriges lantbruksuniversitet, med doktorander och lärare. De har varit ett ideologiskt och personligt stöd.

I mötena med författargruppen, de närmaste medarbetarna och styrelsen för Stiftelsen Lagersberg, har detta band, liksom alla band av det svenska jordbrukets historia, diskuterats. Dessa diskussioner har varit vägledande. Bland de maningar vi givit varandra är en av de viktigaste: Var noggrann men också djärv. En annan är: Följ forskningsfronten men inte nödvändigtvis den senaste modetrenden bland tolkning-
ar.

Varje band har sina specifika förutsättningar. För Band 1, om förhistorien, växer källmaterialet hela tiden och nya fynd kan förrycka vedertagna tolkningar. Band 2, föreliggande band, omfattar en period som varit tyngdpunkten i svensk historieforskning, med en rik produktion av vetenskaplig litteratur. Band 3 omfattar den agrara revolutionen, den period som den agrarhistoriska forskningen har fokuserat. Därmed är litteraturen om jordbrukshistoriska problem omfattande. Under den period som gäller för Band 4, från slutet av 1800-talet till mitten av 1900-talet, sker en tillväxt av de agrara källmaterialen: statistik, fotografier, dagböcker med mera. Men för denna period finns en begränsad forskning, och problemet är att åstadkomma en syntes i förhållande till ett stort och föga utforskat källmaterial. Band 5 slutligen, vår egen livstids band, har samma problem som Band 1 – nytt källmaterial tillkommer. Dessutom tolkas historiska skeenden bäst på avstånd, med facit i hand. När man står mitt i skeendet är det svårt att tolka och man tvingas dessutom ta ställning till framtiden.

Ett genomgående tema för alla banden är att bilderna inte bara är

illustrationer till texten – de behandlas som källmaterial i sig. Därför kommer, i princip, varje band att enbart illustreras med bilder från den aktuella tidsperioden, och endast från Sverige.

Därmed övergår jag till förordets egentliga syfte, att tacka alla dem som gjort mitt arbete möjligt. Först och främst vill jag tacka mina två skyddsänglar, förlagsredaktör Agneta Engström och bildredaktör Ann-Sofi Forsmark. Utan dessa bådas hjälp och stöd hade boken inte blivit vad den nu är.

Charlotte Rinaldo och Stig Söderlind har skickligt och effektivt överst skisser till teckningar, kartor och diagram.

Flera personer har läst hela eller större delen av boken, och bidragit till att minska antalet felaktigheter och språkliga otympligheter, samt också till att jag förstått skeendena bättre. För detta tackar jag: Lennart Andersson Palm, Carl-Johan Gadd, Thomas Lindkvist, Kerstin Sundberg, Ingrid Söderlind, Mats Widgren och Maria Ågren.

Andra har diskuterat delar av boken med mig, också dessa är jag djupt tacksam. Förutom de andra i författarkollektivet är det: Jan Brunius, Gertrud Grenander-Nyberg, Lars-Olof Larsson, Britt Liljewall, Christian Lovén, Ebbe Schön, Sabine Sten, Clas Tollin med flera.

Därtill kommer alla arkeologer som bidragit med upplysningar, främst på Riksantikvarieämbetets kontor i Stockholm, Uppsala, Linköping och Lund. Jag har också i många år fått stor hjälp av Statens Historiska Museums medeltidsavdelning. Det Medeltida Sveriges, Diplomatiariets och Kammararkivets personal är som alltid ett viktigt stöd för den som forskar i medeltid och nyare tid.

Eftersom bildmaterialet har en central ställning är det en lycklig omständighet att Lennart Karlsson arbetar med en databas över svenskt medeltida kalkmåleri och generöst ställt både bilder och sin egen tid till förfogande.

Bibliotek är en nödvändighet för att kunna arbeta med forskning. De som hjälpt mig mest med detta band är Nordiska museets bibliotek och Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens bibliotek.

Från Nordiska museet har Britt Liljewall, Bo Larsson och Eva Olsson deltagit aktivt i arbetet kring detta band.

Sist, men inte minst, går mitt tack till Stiftelsen Lagersberg som finansierar projektet och aktivt engagerar sig i det.

Janken Myrdal

Adam och Eva kör in säden. Rinkaby, Skåne 1450–1475. Eva har tjuga av järn. Skaklarna är fästa direkt i vagnshjulet. Seldonen är detaljerat avbildade. Selbågen på hästens manke är fäst i selringen. Bringremmen är också fäst i selringen, liksom seltungan som går genom skaklarna och hålls på plats av selpinnen.